

Translations proofread by EDPB Members.

This language version has not yet been proofread.

Najczęściej zadawane pytania dotyczące wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydanego w sprawie C-311/18 – Data Protection Commissioner przeciwko Facebook Ireland i Maximilianowi Schremsowi

Przyjęto w dniu 23 lipca 2020 r.

Niniejszy dokument służy przedstawieniu odpowiedzi na niektóre często zadawane pytania otrzymywane przez organy nadzoru („organy nadzoru”) i będzie on rozwijany i uzupełniany w miarę dalszej analizy, ponieważ EROD w dalszym ciągu bada wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej („Trybunału”) i dokonuje jego oceny.

Wyrok C-311/18 można znaleźć [tutaj](#), a komunikat prasowy Trybunału – [tutaj](#).

1) Co Trybunał orzekł w wyroku?

- ➔ W wydanym przez siebie wyroku Trybunał badał kwestię ważności decyzji Komisji Europejskiej 2010/87/WE w sprawie standardowych klauzul umownych („standardowych klauzul umownych”) i stwierdził jej ważność. W rzeczy samej okoliczność polegająca na tym, że zawarte w tej decyzji standardowe klauzule ochrony danych, ze względu na ich umowny charakter, nie wiążą organów władz państwa trzeciego, do którego dane osobowe mogą zostać przekazane, pozostaje sama w sobie bez wpływu na ważność tej decyzji.

Ważność ta zależy jednak od tego, jak nadmieniał Trybunał, czy decyzja 2010/87/WE obejmuje skuteczne mechanizmy umożliwiające w praktyce zapewnienie przestrzegania stopnia ochrony merytorycznie równoważnego ochronie gwarantowanej na terytorium UE przez RODO i czy odbywające się na podstawie takich klauzul przekazywanie danych osobowych zostanie w przypadku ich naruszenia lub niemożności ich przestrzegania zawieszona lub zakazane.

Trybunał zauważa w tym względzie w szczególności, że w decyzji 2010/87/WE nałożono na podmiot przekazujący dane i odbiorcę danych („podmiot odbierający dane”) obowiązek

sprawdzenia przed dokonaniem jakiegokolwiek przekazania danych, uwzględniając przy tym okoliczności przekazania, czy w danym państwie trzecim jest przestrzegany wymagany stopień ochrony, jak również że decyzja 2010/87/WE zobowiązuje podmiot odbierający dane do informowania podmiotu przekazującego dane o niemożności zastosowania się do standardowych klauzul ochrony danych i – w stosownych przypadkach – środków dodatkowych względem tych klauzul, w którym to przypadku to do podmiotu przekazującego dane należy zawieszenie przekazywania danych lub rozwiązanie umowy z podmiotem odbierającym dane.

- Trybunał zbadał również ważność decyzji w sprawie Tarczy Prywatności (decyzji 2016/1250 w sprawie adekwatności ochrony zapewnianej przez Tarczę Prywatności UE–USA), ponieważ do przekazywania danych stanowiącego przedmiot sporu krajowego, który doprowadził do wystąpienia z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, dochodziło między Unią Europejską a Stanami Zjednoczonymi („USA”).

Trybunał uznał, że wymogi amerykańskiego prawa krajowego, w szczególności określonych programów umożliwiających organom publicznym USA dostęp do danych osobowych przekazywanych z UE do USA ze względów bezpieczeństwa narodowego, skutkują ograniczeniami ochrony danych osobowych, których nie uregulowano w sposób merytorycznie równoważny wymogom przewidzianym prawem Unii¹, a przepisy te nie przyznają osobom, których dane dotyczą, praw, które mogłyby podlegać egzekwowaniu wobec władz amerykańskich przed sądami.

W rezultacie takiego stopnia ingerencji w prawa podstawowe osób, których dane są przekazywane do tego państwa trzeciego, Trybunał stwierdził nieważność decyzji w sprawie adekwatności Tarczy Prywatności.

2) Czy wyrok Trybunału wywołuje skutki w odniesieniu do narzędzi przekazywania danych innych niż Tarcza Prywatności?

- Ogólnie rzecz biorąc, próg ustalony przez Trybunał w odniesieniu do państw trzecich ma zastosowanie do wszystkich odpowiednich zabezpieczeń z art. 46 RODO wykorzystywanych do przekazywania danych z EOG do dowolnego państwa trzeciego. Przepisy amerykańskie, na które powołał się Trybunał (tj. art. 702 FISA i rozporządzenie wykonawcze nr 12333), mają zastosowanie do wszelkich przypadków przekazywania danych do Stanów Zjednoczonych drogą elektroniczną, które wchodzą w zakres stosowania tych przepisów, niezależnie od narzędzia przekazywania zastosowanego na potrzeby przekazania danych².

3) Czy przewidziano okres, w którym mogą nadal przekazywać dane do Stanów Zjednoczonych bez dokonywania oceny podstawy prawnej przekazania?

- Nie, Trybunał stwierdził nieważność decyzji w sprawie Tarczy Prywatności bez podtrzymania jej skutków, ponieważ amerykańskie prawo w ocenie Trybunału nie zapewnia poziomu ochrony

¹ Trybunał podkreśla, że określone programy nadzoru umożliwiające organom publicznym USA dostęp do danych osobowych przekazywanych z UE do USA ze względów bezpieczeństwa narodowego nie przewidują żadnych ograniczeń w zakresie uprawnień przyznanych amerykańskim organom ani istnienia gwarancji dla potencjalnie objętych tymi programami osób nieposiadających obywatelstwa amerykańskiego.

² Artykuł 702 FISA ma zastosowanie do wszystkich „dostawców usług łączności elektronicznej” (zob. definicja w pkt 50 USC § 1881(b)(4)), natomiast rozporządzenie wykonawcze nr 12333 reguluje nadzór elektroniczny, który zdefiniowano jako „przejmowanie komunikatów łączności niepublicznej drogą elektroniczną bez zgody osoby będącej stroną łączności elektronicznej lub, w przypadku łączności nieelektronicznej, bez zgody osoby, która jest w sposób widoczny obecna w miejscu łączności, wyłączając użycie sprzętu radiowego do namierzania wyłącznie w celu ustalenia lokalizacji nadajnika” (3.4; b)).

merytorycznie równoważnego ochronie w UE. Ocena ta musi być brana pod uwagę przy każdym przekazywaniu danych do Stanów Zjednoczonych.

4) Przekazywaliśmy dane do amerykańskiego podmiotu odbierającego dane przestrzegającego Tarczy Prywatności – co powinniśmy teraz zrobić?

- Przekazywanie danych na podstawie tych ram prawnych jest nielegalne. Jeżeli chcą Państwo nadal przekazywać dane do Stanów Zjednoczonych, konieczne będzie sprawdzenie, czy jest to możliwe z zachowaniem warunków określonych poniżej.

5) W relacjach z podmiotem odbierającym dane w Stanach Zjednoczonych korzystam ze standardowych klauzul umownych – co mam teraz zrobić?

- Trybunał uznał, że przepisy amerykańskie (tj. art. 702 FISA i rozporządzenie wykonawcze nr 1233) nie zapewniają merytorycznie równoważnego poziomu ochrony.

To, czy przekazywanie danych osobowych na podstawie standardowych klauzul umownych będzie możliwe, zależy od wyniku oceny dokonanej z uwzględnieniem okoliczności przekazywania danych i dodatkowych środków, które można zastosować. Dodatkowe środki, w połączeniu ze standardowymi klauzulami umownymi, przyjęte w następstwie indywidualnej analizy okoliczności towarzyszących przekazywaniu danych, musiałyby zagwarantować, by prawo amerykańskie nie wpływało niekorzystnie na odpowiedni poziom gwarantowanej przez te środki ochrony.

Jeżeli stwierdzą Państwo, że – uwzględniając okoliczności przekazywania danych i ewentualne środki dodatkowe – nie byłoby możliwe zapewnienie odpowiednich zabezpieczeń, mają Państwo obowiązek zawiesić lub zakończyć przekazywanie danych osobowych. Jeżeli jednak chcą Państwo w dalszym ciągu przekazywać dane pomimo takiego wniosku, należy zawiadomić właściwy organ nadzoru³.

6) W relacjach z podmiotem w Stanach Zjednoczonych stosuję wiążące reguły korporacyjne – co mam zrobić?

- W świetle wyroku Trybunału, w którym stwierdzono nieważność Tarczy Prywatności ze względu na stopień ingerencji powodowanej przez prawo Stanów Zjednoczonych w prawa podstawowe osób, których dane są przekazywane do tego państwa trzeciego, jak również fakt, że Tarcza Prywatności miała służyć też zapewnieniu gwarancji na potrzeby przekazywania danych z wykorzystaniem innych narzędzi, takich jak wiążące reguły korporacyjne, ocena Trybunału ma zastosowanie również w kontekście wiążących reguł korporacyjnych, ponieważ prawo Stanów Zjednoczonych będzie miało pierwszeństwo także przed tym narzędziem.

To, czy przekazywanie danych osobowych na podstawie wiążących reguł korporacyjnych, będzie możliwe, zależy od wyniku oceny dokonanej z uwzględnieniem okoliczności przekazywania danych i dodatkowych środków, które można zastosować. Te dodatkowe środki, w połączeniu z wiążącymi regułami korporacyjnymi, przyjęte w następstwie indywidualnej analizy okoliczności towarzyszących przekazywaniu danych, musiałyby zagwarantować, by prawo amerykańskie nie wpływało niekorzystnie na odpowiedni poziom gwarantowanej przez te środki ochrony.

Jeżeli stwierdzą Państwo, że – uwzględniając okoliczności przekazywania danych i ewentualne środki dodatkowe – nie byłoby możliwe zapewnienie odpowiednich zabezpieczeń, mają Państwo obowiązek zawiesić lub zakończyć przekazywanie danych osobowych. Jeżeli jednak chcą Państwo

³ Zobacz w szczególności pkt 145 wyroku Trybunału oraz klauzula 4 lit. g) decyzji Komisji 2010/87/UE, jak również klauzula 5 lit. a) decyzji Komisji 2001/497/WE i załącznik – Pakiet II lit. c) decyzji Komisji 2004/915/WE.

w dalszym ciągu przekazywać dane pomimo takiego wniosku, należy zawiadomić właściwy organ nadzoru⁴.

7) Co z innymi narzędziami przekazywania danych z art. 46 RODO?

- EROD dokona oceny skutków wyroku dla narzędzi przekazywania danych innych niż standardowe klauzule umowne i wiążące reguły korporacyjne. W wyroku doprecyzowano, że standardem w przypadku odpowiednich zabezpieczeń z art. 46 RODO jest „merytoryczna równowaga”.

Jak podkreślił Trybunał, należy zauważyć, że art. 46 znajduje się w rozdziale V RODO i w związku z tym należy odczytywać go w świetle art. 44 RODO, który stanowi, że „wszystkie przepisy niniejszego rozdziału należy stosować z myślą o zapewnieniu, by nie został naruszony stopień ochrony osób fizycznych zagwarantowany w niniejszym rozporządzeniu”.

8) Czy w celu przekazywania danych do Stanów Zjednoczonych mogą powołać się na jeden z wyjątków przewidzianych w art. 49 RODO?

- Nadal możliwe jest przekazywanie danych z EOG do Stanów Zjednoczonych na podstawie wyjątków przewidzianych w art. 49 RODO, o ile mają zastosowanie warunki określone w tym artykule. EROD powołuje się na wytyczne dotyczące tego przepisu⁵.

W szczególności należy przypomnieć, że jeżeli do przekazywania danych dochodzi na podstawie zgody osoby, której dane dotyczą, zgoda ta powinna być:

-) wyraźna,
-) zgodą odnoszącą się do konkretnego przekazania danych lub zestawu operacji przekazania danych (co oznacza, że podmiot przekazujący dane musi dopilnować uzyskania konkretnej zgody przed dokonaniem przekazania, nawet jeżeli ma to miejsce po zebraniu danych), oraz
-) świadoma, szczególnie jeżeli chodzi o możliwe zagrożenia związane z przekazywaniem danych (co oznacza, że osoba, której dane dotyczą, powinna być również poinformowana o konkretnych zagrożeniach wynikających z faktu, że jej dane zostaną przekazane do państwa, które nie zapewnia odpowiedniej ochrony i w którym nie są wdrażane odpowiednie zabezpieczenia służące ochronie danych).

Co się tyczy przekazywania danych niezbędnego do wykonania umowy między osobą, której dane dotyczą, a administratorem, należy pamiętać, że dane osobowe mogą być przekazywane wyłącznie, gdy przekazywanie danych ma charakter sporadyczny. Należy ustalić indywidualnie w odniesieniu do poszczególnych przypadków, czy przekazywanie danych można by uznać za „sporadyczne” czy „niesporadyczne”. W każdym razie na wyjątek ten można powoływać się wyłącznie wówczas, jeżeli przekazywanie danych jest obiektywnie niezbędne do wykonania umowy.

⁴ Zobacz w szczególności pkt 145 wyroku Trybunał i pkt 4 lit. g) decyzji Komisji 2010/87/UE. Zobacz również pkt 6.3 WP256 rev.01 (Grupa Robocza Art. 29, dokument roboczy zawierający tabelę z elementami i zasadami, które można znaleźć w wiążących regułach korporacyjnych, poparty przez EROD, http://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=614109), oraz pkt 6.3 WP257 rev.01 (Grupa Robocza Art. 29, dokument roboczy zawierający tabelę z elementami i zasadami, które można znaleźć w wiążących regułach korporacyjnych przetwarzającego dane, poparty przez EROD, http://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=614110).

⁵ Zobacz wytyczne EROD 2/2018 w sprawie wyjątków określonych w art. 49 rozporządzenia 2016/679, przyjęte w dniu 25 maja 2018 r., https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_guidelines_2_2018_derogations_pl.pdf, s. 3.

W związku z przekazywaniem danych ze względu na ważne względy interesu publicznego (które muszą być uznawane w prawie Unii lub państw członkowskich⁶) EROD przypomina, że zasadniczym wymogiem na potrzeby możliwości zastosowania tego wyjątku jest stwierdzenie ważnego względu interesu publicznego, a nie charakter organizacji, jak również, że chociaż wyjątek ten nie ogranicza się do przekazywania danych, które ma charakter „sporadyczny”, nie oznacza to, że przekazywanie danych ze względu na ważne względy interesu publicznego może odbywać się na dużą skalę i w sposób systematyczny. Należy raczej przestrzegać ogólnej zasady, w myśl której wyjątki z art. 49 RODO nie powinny stać się w praktyce „regułą”, ale muszą ograniczać się do konkretnych sytuacji, a każdy podmiot przekazujący dane musi zapewnić spełnienie przez operację przekazania danych rygorystycznego testu niezbędności.

9) Czy mogę nadal korzystać ze standardowych klauzul umownych lub wiążących reguł korporacyjnych w przypadku przekazywania danych do państwa trzeciego innego niż Stany Zjednoczone?

- Trybunał zauważył, że – co do zasady – możliwe jest dalsze stosowanie standardowych klauzul umownych w celu przekazywania danych do państwa trzeciego, przy czym próg określony przez Trybunał w odniesieniu do przekazywania danych do Stanów Zjednoczonych ma zastosowanie do dowolnego państwa trzeciego. To samo dotyczy wiążących reguł korporacyjnych.

Trybunał podkreślił, że obowiązkiem podmiotu przekazującego dane i podmiotu odbierającego dane jest dokonanie oceny, czy poziom ochrony wymagany prawem Unii jest przestrzegany w danym państwie trzecim, co pozwoli ustalić, czy gwarancje przewidziane w standardowych klauzulach umownych lub wiążących regułach korporacyjnych mogą być przestrzegane w praktyce. Jeżeli tak nie jest, należy ocenić, czy możliwe jest zastosowanie dodatkowych środków w celu zapewnienia merytorycznie równoważnego poziomu ochrony do poziomu przewidzianego w EOG, jak również, czy prawo państwa trzeciego nie wpłynie niekorzystnie na takie dodatkowe środki w taki sposób, że pozbawi je skuteczności.

Można skontaktować się z podmiotem odbierającym dane w celu dokonania weryfikacji przepisów w jego państwie i podjęcia współpracy na potrzeby jego oceny. Jeżeli Państwo ustalą lub podmiot odbierający dane w państwie trzecim ustali, że dane przekazywane na podstawie standardowych klauzul umownych lub wiążących reguł korporacyjnych nie są objęte poziomem ochrony merytorycznie równoważnym poziomowi gwarantowanemu w EOG, należy niezwłocznie zawiesić przekazywanie danych. W przeciwnym razie należy zawiadomić właściwy organ nadzoru⁷.

- Chociaż, jak podkreślił Trybunał, ocena, czy ustawodawstwo państwa trzeciego, do którego mają zostać przekazane dane, umożliwia podmiotowi odbierającemu dane przestrzeganie standardowych klauzul ochrony danych lub wiążących reguł korporacyjnych, dokonywana przed przekazaniem danych osobowych do państwa trzeciego stanowi przede wszystkim obowiązek samych podmiotów przekazujących dane i podmiotów odbierających dane, organy nadzoru będą miały również do odegrania ważną rolę w egzekwowaniu RODO oraz przy wydawaniu kolejnych decyzji w sprawie przekazywania danych do państw trzecich.

Jak zasugerował Trybunał, w celu uniknięcia rozbieżnych decyzji będą one dalej pracować w ramach EROD, by zapewnić spójność, zwłaszcza w przypadku konieczności wprowadzenia zakazu przekazywania danych do państw trzecich.

⁶ Odniesienia do „państw członkowskich” należy rozumieć jako odniesienia do „państw członkowskich EOG”.

⁷ Zobacz w szczególności pkt 145 wyroku Trybunału. W odniesieniu do standardowych klauzul umownych – zob. klauzulę 4 lit. g) decyzji Komisji 2010/87/UE, jak również klauzulę 5 lit. a) decyzji Komisji 2001/497/WE i załącznik – Pakiet II lit. c) decyzji Komisji 2004/915/WE. W odniesieniu do wiążących reguł korporacyjnych – zob. pkt 6.3 WP256 rev.01 (poparty przez EROD) i pkt 6.3 WP257 rev.01 (poparty przez EROD).

10) Jakiego rodzaju dodatkowe środki mogą wprowadzić, jeżeli korzystam ze standardowych klauzul umownych lub wiążących reguł korporacyjnych do przekazywania danych do państw trzecich?

- Środki dodatkowe, które można przewidzieć w razie konieczności, musiałyby być przedstawiane indywidualnie dla każdego przypadku z uwzględnieniem wszystkich okoliczności przekazywania danych oraz po dokonaniu oceny prawa państwa trzeciego służącej zweryfikowaniu, czy zapewnia ono odpowiedni poziom ochrony.

Trybunał podkreślił, że dokonanie tej oceny i zapewnienie niezbędnych środków dodatkowych stanowi przede wszystkim obowiązek podmiotu przekazującego dane i podmiotu odbierającego dane.

EROD analizuje aktualnie wyrok Trybunału, aby ustalić rodzaj środków dodatkowych, mogących mieć charakter środków prawnych, technicznych lub organizacyjnych, które można zapewnić jako uzupełnienie standardowych klauzul umownych lub wiążących reguł korporacyjnych w celu przekazywania danych do państw trzecich, w sytuacji gdy standardowe klauzule umowne lub wiążące reguły korporacyjne nie zapewnią same w sobie dostatecznego poziomu gwarancji.

- EROD w dalszym ciągu analizuje, na czym miałyby polegać te dodatkowe środki i przedstawi dodatkowe wytyczne.

11) Korzystam z przetwarzającego, który przetwarza dane, za które odpowiadam jako administrator. Skąd mogę wiedzieć, czy przetwarzający przekazuje dane do Stanów Zjednoczonych lub do innego państwa trzeciego?

- Umowa, którą zawarli Państwo z przetwarzającym zgodnie z art. 28 ust. 3 RODO musi zawierać informację, czy przekazywanie jest dozwolone czy też nie (należy pamiętać, że nawet umożliwienie dostępu do danych z państwa trzeciego, na przykład w celach administracyjnych, również stanowi przekazanie).
- Przetwarzający muszą również otrzymać zezwolenie na powierzenie podwykonawcom przetwarzania czynności przekazywania danych do państw trzecich. Należy zwrócić uwagę na okoliczności i zachować ostrożność, ponieważ wiele różnych rozwiązań obliczeniowych może wiązać się z przekazaniem danych osobowych do państwa trzeciego (np. w celu przechowywania lub utrzymania).

12) Co mogę zrobić, aby dalej korzystać z usług przetwarzającego, jeżeli umowa podpisana zgodnie z art. 28 ust. 3 RODO stanowi, że dane mogą zostać przekazane do Stanów Zjednoczonych lub do innego państwa trzeciego?

- Jeżeli Państwa dane mogą zostać przekazane do Stanów Zjednoczonych, a nie można zapewnić dodatkowych środków w celu zagwarantowania, aby prawo Stanów Zjednoczonych nie wpływało niekorzystnie na poziom ochrony merytorycznie równoważny poziomowi przysługującemu w EOG za sprawą narzędzi przekazywania ani też nie mają zastosowania wyjątki z art. 49 RODO, jedynym rozwiązaniem jest negocjowanie aneksu lub klauzuli dodatkowej do umowy w celu wprowadzenia zakazu przekazywania danych do Stanów Zjednoczonych. Dane nie tylko nie mogą być przechowywane w Stanach Zjednoczonych, ale też administrowanie nimi powinno odbywać się gdzie indziej niż w Stanach Zjednoczonych.
- Jeżeli Państwa dane mogą zostać przekazane do innego państwa trzeciego, należy również zweryfikować ustawodawstwo tego państwa trzeciego w celu ustalenia, czy jest ono zgodne z wymogami Trybunału oraz z oczekiwanym poziomem ochrony danych osobowych. Jeżeli nie można ustalić odpowiedniej podstawy przekazywania danych do państwa trzeciego, nie można przekazywać danych poza terytorium EOG, a wszystkie czynności przetwarzania danych powinny odbywać się w EOG.

W imieniu Europejskiej Rady Ochrony Danych

Przewodnicząca

Andrea Jelinek